

Inspiratiefiche

door Jochen Van Aken

Gij brengt mijn vrede niet

Auteur: Mark Tijsmans

Uitgever: Pelckmans

Over de maker

Mark Tijsmans is een Vlaamse auteur van jeugdromans. Naast zijn werk als acteur, zanger en musicalartiest is hij sinds 2006 actief als schrijver. Hij debuteerde dat jaar met “Het geheim van te veel torens”, dat in 2007 werd bekroond met de Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen. Tijsmans publiceerde sindsdien meer dan twintig boeken, vaak met historische of avontuurlijke thema's. Voorbeelden hiervan zijn “Fort Fiktori” (2020), een oorlogsnovelle tegen de achtergrond van de Eerste Wereldoorlog, “Gij brengt mijn vrede niet” (2024), een verhaal over vriendschap in 1944, en “De ridders van de ronde keukentafel” (2018), een avonturenverhaal met kinderen in de hoofdrol.

Korte inhoud

“Gij brengt mijn vrede niet” speelt in 1944, aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, en vertelt het verhaal van twee jongeren: Freek en Rosa. Ze komen uit totaal verschillende milieus. Freek behoort tot een gezin dat de Duitse bezetters steunt. Zijn grootvader, August Boom, geeft een krant uit die samenwerkt met de nazi's, en Freek zit, eerder tegen zijn zin, bij de Hitlerjugend. Na de dood van zijn ouders, die in 1943 omkwamen bij de Amerikaanse bombardementen op Morsel, woont hij bij zijn grootouders August en Rientje. Rosa daarentegen groeit op in een verzetsmilieu. Haar vader, broer Peter en tante Hettie helpen mensen die door de oorlog in gevaar zijn.

Ondanks hun totaal verschillende achtergronden worden Freek en Rosa vrienden. Meer nog: er ontstaat een spel van aantrekken en afstoten en hun gevoelens gaan verder dan vriendschap alleen. Maar zulke gevoelens zijn gevaarlijk in de nadagen van de oorlog. Hun families proberen het contact te verbieden, al is dat makkelijker gezegd dan gedaan. Via hun omgeving krijgen Freek en Rosa heel andere verhalen te horen over wat ‘goed’ en ‘fout’ is.

Wanneer de geallieerden dichterbij komen, loopt de spanning tussen hen verder op. De situatie verandert ingrijpend wanneer Peter, die actief is in het verzet, door de Duitsers wordt terechtgesteld. Het verdriet om haar broer drijft Rosa en Freek uit elkaar. Toch helpt Rosa hem, ondanks alles, te ontsnappen aan een op wraak beluste menigte die de familie Boom wil straffen voor collaboratie. Freek en zijn grootmoeder weten te ontkomen, maar zijn grootvader August wordt door de plaatselijke bevolking geëxecuteerd.

Aan het einde van het boek is de oorlog voorbij – en ook de band tussen Freek en Rosa is definitief verbroken.

Cover

De cover springt meteen in het oog, voornamelijk door de foto van een jongen in het uniform van de Hitlerjugend. Over deze foto ging het ook tijdens een interview met Mark Tijsmans, uit 'Het Nieuwsblad'.

“Gij brengt mijn vrede niet” is al het 22ste boek van jeugdauteur Mark Tijsmans. “Mijn boeken worden inderdaad gecatalogeerd als kinder- en jeugdlectuur, maar het is eerder leesvoer voor heel de familie”, corrigeert Tijsmans. Op de cover van het boek staat een kind in een uniform van de Hitlerjugend. “We hebben er heel lang over gepraat, maar de vlag dekt de lading.”

Het boek gaat over twee kinderen in 1944, Freek en Rosa. Hij is lid van de Hitlerjeugd, zij groeit op in een gezin van verzetsstrijders. “Voor de cover hebben we zelfs aan Antwerps burgemeester Bart De Wever toestemming gevraagd om de jongen in dit uniform in het openbaar te mogen fotograferen.”

(Uit 'Het Nieuwsblad' van 10 mei 2024, artikel van Michel Van Der Auwera)

- Toen je de cover van het boek en de titel voor het eerst zag / las, en je nog niets had gelezen, wat dacht je toen? Hoe kwam je aan deze verwachtingen?
- Zijn deze verwachtingen uitgekomen, na het lezen van het boek? Waarom wel, waarom niet?
- Hoe zou jouw cover er precies uitzien, mocht jij de cover mogen ontwerpen? Wat zou je anders doen? Waarom precies?
- Waarom zou deze cover voor sommige mensen choquerend kunnen zijn? Welk gevoel roept de foto van de jongen in het Hitlerjugenduniform bij jou op? Geeft deze cover al te veel prijs over het verhaal zelf?
- De cover focust op het personage Freek, terwijl de achterflap focust op het personage Rosa. Waarom koos de auteur volgens jou voor Freek als personage op de cover in plaats van Rosa? Is Freeks verhaal belangrijker? Als de cover alleen de titel had zonder afbeelding, zou je dan nog steeds nieuwsgierig zijn naar het verhaal?

(Deze opdracht kan ook een creatieve opdracht worden. De Leesjury-leden ontwerpen dan een nieuwe cover / eventueel ook een nieuwe titel voor “Gij brengt mijn vrede niet”).

Titel

Het laatste hoofdstuk (p.126-128) maakt een tijdsprong. Plots krijg je van Freek, de verteller van dit hoofdstuk, heel wat info over wat er gebeurd is nadat Freek en Rosa afscheid namen van elkaar (het moment waarop Rosa besliste Freek niet te verraden).

- Wat kom je allemaal te weten over het verdere leven van Freek? (Zijn oma werd snel vrijgelaten en samen zijn ze naar Duitsland gevlucht, zijn oma is nooit over het verlies van haar man gekomen, al leefde ze nog wel een tijdje. Op zijn 21e erfde Freek het kasteeltje van zijn oma en opa, als enige erfgenaam. Rosa heeft hij nooit meer teruggezien.)

Om de titel te verklaren, kan het handig zijn om, samen met De Leesjury-leden, nog een keer de allerlaatste verzen te herlezen. (p.127-128 – zie bijlage 1)

De allerlaatste zin van dit boek is meteen ook de titel.

- Wat zou Mark Tijsmans precies bedoelen met deze titel? Wat zou Freek precies met deze uitspraak bedoelen? Waarom brengt 'de Vrijheid' waar iedereen zo naar had uitgekeken, geen vrede voor Freek? Ken je uitdrukkingen met 'vrede' erin? Wat betekent de uitdrukking 'vrede nemen met iets'? Waarom is het voor Freek moeilijk om vrede te nemen met het verleden? Waarmee zou Freek geen vrede kunnen nemen? Waar zou Freek spijt van kunnen hebben?
- (Ook al is België bevrijd en is de oorlog voorbij, toch kan het gewone leven niet verder gaan voor Freek. Waarschijnlijk bedoelt hij met de uitspraak dat hij geen vrede kan nemen met wat er in het verleden gebeurd is, dat hij spijt heeft van zaken die gebeurd zijn door hem / waar hij iets mee te maken heeft. Doordat Freek over de geheime schuilplaats in de drukkerij vertelde tegen Rosa, konden de verzetsmensen zijn opa arresteren en terechtstellen. Waarschijnlijk voelt Freek zich schuldig over de dood van zijn opa; mocht hij de schuilplaats niet getoond hebben aan Rosa, zou zijn opa het einde van de oorlog misschien overleefd hebben. Peter, de broer van Rosa en de persoon die Freek heeft aangevallen en verwond, wordt door Freek ook verraden. Door Peter als dader aan te duiden tijdens een gesprek met de Generalmajor, kon de broer van Rosa opgepakt worden en gefusilleerd worden. Ook heeft Freek Rosa na de oorlog nooit meer teruggezien. Aangezien er tussen beide personages iets bloeide - vriendschap, meer dan vriendschap zelfs... - heeft Freek waarschijnlijk spijt dat hij Rosa nooit meer terugzag. Hij heeft dus spijt van wat er gebeurd is, maar: gedane zaken nemen geen keer. In het Duits bestaat er een hele mooie uitdrukking voor: "hätte, hätte, Fahrradkette".)
- Kan je meeleven met Freek? Waarom wel, waarom niet? Vind je het erg voor hem dat de vrijheid geen vrede brengt voor hem? Of moet hij ook 'gestraft' worden voor wat hij allemaal, soms misschien ongewild, gedaan heeft? Waarom wel, waarom niet?

Personages

Het verhaal wordt afwisselend verteld door twee personages: Rosa en Freek. In het ene hoofdstuk lees je de gebeurtenissen door de ogen van Rosa, in het volgende door de ogen van Freek. Zo krijg je telkens een ander perspectief op wat er gebeurt. Soms vullen hun verhalen elkaar aan, soms lijken ze elkaar tegen te spreken. Deze manier van vertellen zorgt ervoor dat je als lezer niet alleen ziet wat er gebeurt, maar ook hoe verschillend twee mensen hetzelfde moment kunnen beleven.

- Hoe vond je het om het verhaal afwisselend vanuit Rosa en vanuit Freek te lezen? Welk personage vond je fijner om te volgen? Waarom? Heeft het wisselen van vertelstandpunt je geholpen om de personages beter te begrijpen? Waarom precies? Vond je het soms verwarrend dat er twee vertellers waren? Waarom wel of niet?
- Kreeg je van beide personages evenveel informatie over wat er gebeurde? Of gaf de ene verteller jou meer inzicht dan de ander? Waren er momenten waarop Rosa en Freek hetzelfde voorval heel anders beleefden? Hoe beïnvloedt het verschil in achtergrond van Rosa en Freek de manier waarop zij de gebeurtenissen beschrijven?
- Denk je dat het verhaal minder spannend of minder duidelijk zou zijn geweest als het maar door één personage werd verteld? Waarom? Hoe zorgde dit dubbele perspectief ervoor dat je over 'goed' en 'fout' in de oorlog ging nadenken?

Om het over dit wisselende vertelperspectief te hebben, zijn volgende passages zeker de moeite waard: pagina 12 tot en met pagina 17 (de eerste ontmoeting tussen Freek en Rosa, ook meteen het moment dat je als lezer merkt dat ze tot andere milieus behoren) en pagina 99 tot en met pagina 111 (de terechtstelling van Peter, Rosa's broer, en meteen ook de eerste breuk die ontstaat tussen beide personages).

In een interview met Mark Tijsmans uit 'Het Nieuwsblad' zij Tijsmans het volgende: "Ik wil de lezer laten nadenken over wat hij of zij zou doen, en hoe ver hij of zij zelf zou gaan om de situatie te redden." In het fragment op pagina 120 (zie bijlage 2) zie je dat Rosa Freek beschermt, terwijl mensen hem willen straffen omdat zijn familie met de Duitsers samenwerkt. Hoewel Rosa Freek deels verantwoordelijk acht voor de terechtstelling van haar broer, helpt ze Freek toch te ontsnappen.

- Waarom denken de mensen dat Freek gestraft moet worden?
- Welke keuze maakt Rosa in dit fragment? Waarom denk je dat ze deze keuze maakt? Wat had er kunnen gebeuren als Rosa hem níét had geholpen? Hoe denk je dat Rosa zich voelde? Hoe zou jij je voelen als je in Rosa's plaats stond? Zou jij in zo'n situatie hetzelfde hebben gedaan? Waarom wel of niet? Hoe denk je dat Freek zich voelde op dit moment? Denk je dat Freek hetzelfde zou gedaan hebben voor Rosa, mocht ze in de problemen zijn geraakt?
- Hoe ver zou jij gaan om iemand te helpen die in gevaar is? Denk je dat het makkelijker of moeilijker is om zo'n keuze te maken als het gaat om iemand die je niet goed kent?
- Wat maakt dit stukje spannend voor de lezer? Wat zou er veranderd zijn aan het verhaal als Rosa Freek níét had geholpen? Kun je een andere manier bedenken waarop Rosa hem had kunnen redden?

Schrijfstijl

"Gij brengt mijn vrede niet" heeft een bijzondere lay-out / schrijfstijl. Je zou dit boek een "verse novel" kunnen noemen. Een versroman is een roman die volledig of grotendeels is geschreven in dichtvorm. Het verhaal wordt dus niet in gewone proza-alinea's verteld, maar in korte regels en strofen, zoals in een gedicht. Daardoor leest een versroman vaak sneller, heeft hij een sterk ritme en kan hij veel aandacht besteden aan klank, herhaling en beeldspraak. Tegelijkertijd vertelt hij wel een volledig verhaal, met personages, een plot en emoties, net zoals een gewone roman.

- Wat dacht je toen je de eerste bladzijden las? Viel je meteen op dat de tekst in korte regels en strofen was geschreven?
- Hoe vond je het om een verhaal in versvorm te lezen in plaats van in gewone tekst? Had je het gevoel dat het verhaal sneller of langzamer ging door de versvorm? Merkte je dat sommige zinnen of woorden extra opvielen door de korte regels? Vond je het makkelijker of moeilijker om je in te leven in de personages? Hoe helpt de versvorm volgens jou om emoties of spanning te laten voelen? Zijn er momenten in het verhaal die door de versvorm extra krachtig werden? Geef een voorbeeld van zo'n moment. Hoe klonk het verhaal in je hoofd terwijl je las? Had het een bepaald ritme?
- Heb je eerder een versroman gelezen? Vind je dat de versvorm goed past bij het onderwerp van dit boek? Leg uit.

Uit het fragment op pagina 126-127 (zie bijlage 3) kan je afleiden dat Freek en Rosa nooit meer contact hadden met elkaar na de oorlog. Maar wat als ze dit wel hadden?

Stel je voor: Rosa besluit, jaren na de oorlog, een brief te schrijven die ze nooit verstuurd. In die brief vertelt ze hoe haar leven verder ging, waarom ze Freek heeft geholpen toen de menigte hem wilde straffen, wat ze voelt over de dood van haar broer Peter en of en hoe zij de familie van Freek daar verantwoordelijk voor acht ...

Schrijf een brief alsof jij Rosa bent. Kijk terug op gebeurtenissen en laat je gevoelens en gedachten duidelijk zien in deze brief. Je mag de tekst vormgeven zoals in het boek, maar je mag van deze brief ook een echte brief maken. Voeg eventueel tekeningen, afbeeldingen... toe.

Hieronder een mogelijk stappenplan om deze creatieve schrijfoopdracht uit te voeren met je leesgroep.

— Stap 1 — Kies wanneer Rosa schrijft

- Direct na de bevrijding.
- Jaren later als volwassene die terugkijkt op de oorlog en haar vriendschap met Freek.
- Een brief die ze schreef meteen na de dood van Peter.
- ...

— Stap 2 — Brainstormen over gevoelens, gedachten en ...

Maak een klein kaartje met drie kolommen: Gevoelens / Herinneringen / Waarom ik Freek hielp.

- Gevoelens: verdriet, woede, angst, schuld, verwarring...
- Herinneringen: Peter die lacht, Freek in uniform, de stiekeme afspraken met Freek, het geluid van de menigte...
- Waarom ik Freek hielp: ...

— Stap 3 — Bedenk de structuur van je brief

Plan 3 korte alinea's / delen voor je brief. (Hierbij alvast enkele suggesties...)

- Begin: waarom schrijf ik (wie is Rosa nu, wanneer schrijft ze).
- Midden: wat gebeurde er daarna in mijn leven (leven na de oorlog), waarom ik Freek hielp, wat er met Peter gebeurde en hoe dat voelde...
- Slot: wat ik vind van de familie Boom (schuldig? deels? niet?), een korte boodschap aan Freek (als hij het ooit leest)...

— Stap 4 — Schrijftijd

— Stap 5 — Afwerken en versieren

Lees je eigen brief hardop na en verander één zin als het raar klinkt. Vouw de brief, teken iets kleins op de hoek of plak een 'valse' postzegel. Geef de brief een datum en handtekening: "Rosa, 1951" of "Rosa, 1990" — wat je koos bij stap 1.

— Stap 6 — Voorleestijd!

Afhankelijk van je eigen Leesjurygroep kan je overgaan tot een voorleesronde. Elk leesjurylid leest dan zijn eigen brief voor aan de rest van de groep.

Handige zinnen om te beginnen / te gebruiken...

- "Ik schrijf deze brief omdat ik soms nog aan die dag denk..."
- "Na de oorlog gebeurde dit met mij: ..."

- “Ik hielp jou (Freek) omdat...”
- “Toen Peter werd meegenomen / geëxecuteerd voelde ik...”
- “Ik weet niet of deze brief ooit gelezen wordt, maar ik moest het opschrijven want...”

3

VERDER LEZEN

- Oorlog in inkt: dagboekverhalen / Annemarie Van den Brink, Suzanne Wouda en Steef Liefing (ill.) (Ploegsma, 2020) www.boekenzoeker.be/oorlog-inkt-dagboekverhalen
- Kinderen in het verzet (stripreeks) / Vincent Dugomier en Benoît Ers (ill.) (Le Lombard, 2017 - ...) www.boekenzoeker.be/kinderen-het-verzet-eerste-acties

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op ‘Lezen’ en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Jochen Van Aken, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

Ik wou dat ik kon zeggen
dat alles goed gekomen is.
Zo is het niet gegaan.
Na oorlog komt vrede.
Het einde van een oorlog
heet de bevrijding te zijn.
Bevrijding!
Het was mei! We waren vrij!
En toch voelde het niet zo.
Zelfs jaren later niet.
Het voelde...
Ik wist niet wat ik voelde.
Ik wist niet wat ik *wel* voelde.
Maar vrij voelde ik me *niet*.
Want Vrijheid!
Oh, Gij Vrijheid!
Gij vaak ontbeerde
felbevochten
duurbetaalde vrijheid...
Gij brengt mijn vrede niet!

BIJLAGE 2

'Hij zit bij de Hitlerjeugd. Meekomen jij! Nu!'
Ik keek naar Rosa. Zij keek naar mij.
De wereld stond stil.
Onze blikken tastten naar elkaar.
Wat ging ze doen? Wat zou ze zeggen?
Eén woord van haar.
Eén woord was genoeg.
Eén woord en alles was voorbij. Voor mij.
Rosa!
Rosa alsjeblieft!
Plots schudde ze het hoofd. Eerst zachtjes.
Daarna met vastberadenheid.
'Ik weet niet waar je het over hebt', sprak ze.
Nogal uitdagend vond ik.
Mijn hart klopte in mijn keel.
'Dit is mijn broer. We maakten ruzie
over wie de kruiwagen moet dragen.'
'Welke kruiwagen?'
'Hij staat nu nog in de schuur. Domoor!
Als hij hier al was hoefden we geen ruzie te maken
over wie hem moet dragen.'
'Die jongen droeg daarnet het uniform van de Hitlerjeugd!'

'Dat lijkt me sterk!' vond Rosa!
Ik had geen idee wat ik ervan vond!
'Die jongen is mijn broer en hij zou er niet aan denken
om andere kleren aan te trekken terwijl ik erbij ben.
Preutse porseleinpopp!' (p.120)

BIJLAGE 3

Ik wou dat ik kon zeggen
dat alles goed gekomen is.
Ik wou dat ik kon zeggen
dat de tijd alle wonden heelt.
Dat het verstand met de jaren komt.
En dat hoop doet leven.
Maar zo is het niet gegaan.
De waarheid is dat we elkaar nooit meer teruggezien hebben.
(...)
Rosa was verdwenen.
Weg!
Ze leek haast uitgewist!
Elke poging die ik deed om haar te vinden, draaide op niets uit.
Verloren moeite!
Verloren kindertijd! (p.126-127)